

EESTI MAAÜLIKOOI RAAMATUKOGU

2014. AASTA ARUANNE

Eesti Maaülikooli raamatukogu on Eesti Maaülikooli tugistruktuuri üksus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, avaliku raamatukogu- ja infoteenuse osutamine, e-raamatukogu arendamine ning innovaatilise töö- ja kultuurikeskkonna loomine.

Haridus- ja Teadusministri 3. augusti 2011. a käskkirja nr 623 alusel on EMÜ raamatukogu ka aastateks 2012 – 2016 nimetatud teadusraamatukoguks.

Aasta 2014 oli raamatukogude jaoks koostöö aasta, mis tõi arenguid mitmes olulises projektis. MTÜ Raamatukogudevõrgu Konsortsiumisse kuuluvate raamatukogude ühistevõrgu tulemusel jõuti lõpuks Tallinna ja Tartu elektronkataloogi ESTER ühendamiseni. Nüüd saavad lugejad ühe otsinguga leida informatsiooni mõlema linna raamatukogudes olemasolevate teavikute kohta. Ka raamatukogude koostöö muutub tänu sellele uuendusele lihtsamaks. Lisaks vahetati senine raamatukogusüsteem Millennium välja tarkvara uuema versiooni Sierra vastu. Pärast liitmisest tingitud pausi saavad taas ka senise ESTER Tartu kasutajad salvestada otsinguid, luua kaustasid, anda teavikutele hindeid, lisada kommentaare ning uuesti aktiveerida laenutuste ajaloo salvestamise.

EMÜ raamatukogu jaoks suureks saavutuseks oli e-kursuse "Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine" õppekavasse lülitamine.

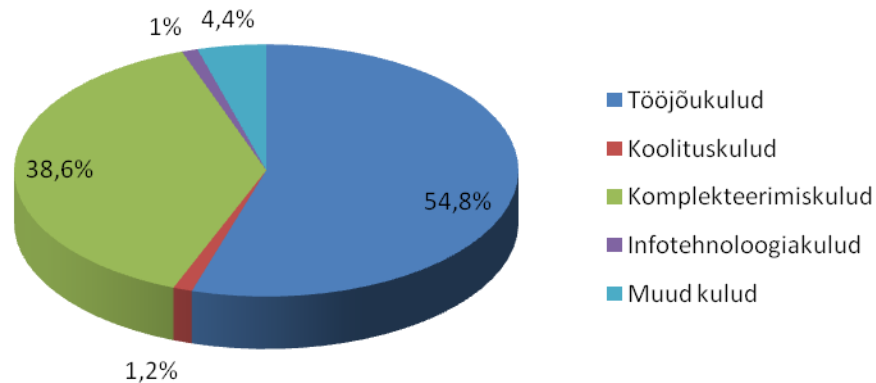
1. EELARVE JA RAHASTAMINE.

Raamatukogu eelarves on lisaks Eesti Maaülikooli poolt eraldatud vahenditele väga suur osa Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt teavikute ostmiseks ja tegevuskuludeks määratud rahal. Haridus- ja Teadusministeeriumi rahaeraldised aitavad raamatukogul tagada teadusinformatsiooni hankimisel järjepidevuse.

2014. a raamatukogu eelarveks kujunes 398,8 tuhat eurot, sellest:

- ülikooli üldfondist 214,3 tuhat eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 104,3 tuhat eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevuskuludeks 76,5 tuhat eurot
- tulud tasulistest teenustest 3,7 tuhat eurot

Raamatukogu kulude jagunemine 2014. a

Tulud ja kulud 2011.-2014. a (tuhat eurot)

	2011	2012	2013	2014
Tulud kokku (tuh eurot)	345,3	396,3	337,8	398,8
ülikooli eraldised	168,7	209,5	165,8	214,3
HTM teavikutele	96,7	106	93,8	104,3
HTM tegevuskulu	76,5	76,5	76,5	76,5
tulud tasulistest teenustest	3,4	4,3	1,7	3,7
Kulud kokku (tuh eurot)	311,1	396,3	337,8	398,8
Jooksevkulud sh,	308,7	395,1	334,6	397,1
- tööjõukulud	173,5	184,4	188,6	218,5
- koolituskulud	1,1	5,4	3,5	4,7
-				
komplekteerimiskulud	109,7	144,7	121,9	153,9
-				
infotehnoloogiakulud	1,7	2	1,1	2,4
- muud kulud	22,7	58,6	19,5	17,6
Investeeringud infotehnoloogiasse	2,4	1,2	3,2	1,7

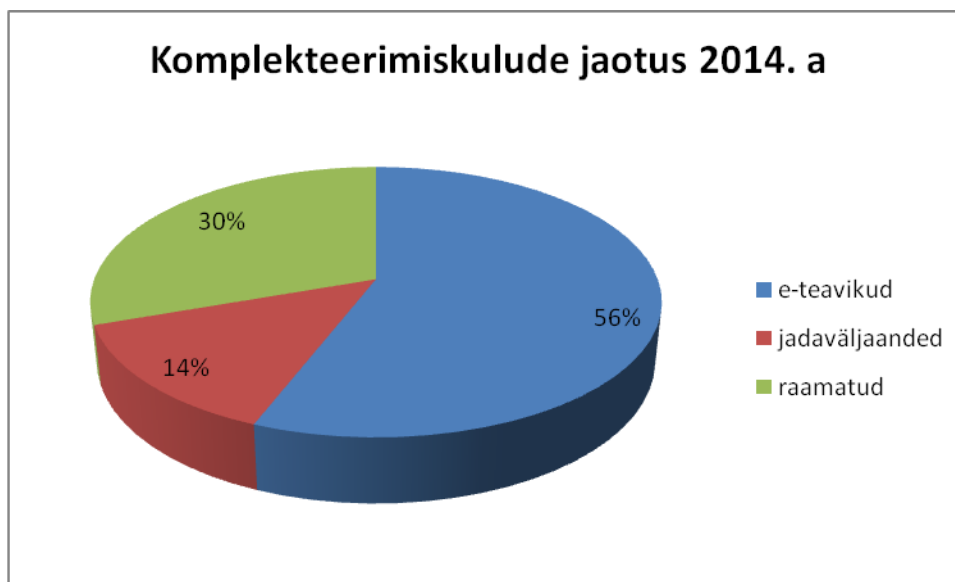
2014. aastal suurenes raamatukogu eelarve 61 tuh euro võrra. 2013. aastaga võrreldes tööjõukulud suurenesid 29,9 tuh euro võrra, ehk 13,7 %. Komplekteerimissumma suurenes 32 tuh euro võrra (15,8%), moodustades raamatukogu eelarvest 38,6% (2013. aastal 36,1%).

2. KOGUDE ARENDAMINE JA KIRJELDAMINE

Raamatukogu komplekteerimise suunaks on põllu- ja metsamajanduse, loomakasvatuse, veterinaarmeditsiini, maaelu ja maamajanduse, toiduteaduste, bioloogilise mitmekesisuse, keskkonnakaitse, taastuvate loodusressursside ning keskkonnasäästlike tehnoloogiatega seotud valdkondade alane informatsioon.

Lisaks raamatukogu komplekteerimiseelarve vahenditele (49,6 tuh €) saime Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 104,3 tuh €.

Raamatukogu komplekteerimissummadest (153,9 tuh €) moodustab kõige olulisema osa e-teavikute hange 86,1 tuh eur (2013. aastal – 85,3 tuh eur), raamatuid osteti 52,3 tuh eur (2013.a – 22 tuh). Jadaväljaandeid telliti 20,9 tuh euro eest, sealhulgas jätkväljaandeid 5,5 tuh ja perioodikat 15,4 tuh (2013.a – 14,6 tuh) eest. Eesti standardeid osteti 0,2 tuh euro eest.

Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöös on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Oleme suutnud säilitada järjepideva e-teavikute hankimise. EMÜ raamatukogu suudab kindlustada oma ülikooli e-infoga ainult ühishangete abil.

E-ressurssidele kulutati 86,1 tuh eurot, ehk 56% teavikute summast (2013.a – 85,3 ja 70%). Enamus andmebaasidest soetati ühisostudena koos teiste Eesti ülikoolidega. Lisaks e-teavikute ühishankele ostis raamatukogu ka põllumajandusliku suunitlusega

referaatandmebaasi *CAB*, digitaalsete ressursside kasutamist ja haldamist hõlbustava e-ajakirjade otsinguportaali *EBSCO A-to-Z* ning veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara *RefWorks* kasutusõigused. 2014. a lõpuks oli raamatukogu vahendusel loodud juurdepääs 19 sidusandmebaasile, mis sisaldasid ca 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaati, hulgaliselt teatmeteoseid ning maailma juhtivate teaduskirjastuste monograafiate elektroonilisi versioone. Kasutajatele pakutakse ka kahte e-raamatute andmebaasi (Ebrary ja ScienceDirect platvormil Elsevier e-raamatute seeriad).

Kahjuks ei vasta üle kolmandiku andmebaaside sisust Maaülikooli profiilile, kuid on kättesaadav tarnijate paketi-kaupa müügipoliitika tõttu.

Raamatukogu poolt hangitud andmebaasides tehti 164 372 otsingut ja laaditi alla 78 415 sisuüksust (2013. aastal vastavalt 123 447 ja 76 208).

2014. a. andmebaaside kasutusstatistikat võimaldasid vaadata järgmised baasid (allalaaditud artiklite arv, st loeti, salvestati või tehti väljatrükk):

Blackwell Synergy	1905740	artiklit
JSTOR/Biological Science Collection	12562	artiklit
EBSCO andmebaasid	30688	artiklit
SpringerLink	2455	artiklit
Wiley Interscience	1724	artiklit
ScienceDirect	9722	artiklit

Kokku: 76 208 artiklit (2013.a – 76 208; 2012. a – 75 412; 2011. a – 25 502)

2014. aastal tehti ülikooli arvutivõrgus kättesaadavaks mõned andmebaaside ja e-kollektsioonide tutvumisversioonid: *Cambridge BooksOnline* (üle 42 000 e-raamatu) ja EBSCO eBookAcademicCollection (enam kui 13 000 e-raamatut). Avasime ka vene andmebaasi *Polpred* pikaajase testkasutuse. Paraku on kirjastuste e-raamatute pakkumised endiselt valdavalt temaatilised ja paindlike ostuvõimaluste puudumise tõttu on raamatukogu mitmel korral pidanud otsustama ka hoopis paberkanaliga kasuks. Eesti e-raamatuturul pole muutusi toimunud – Eesti e-raamatud on mõeldud vaid erakasutajatele. Eestis ilmunud e-teavikutest on raamatukogu kasutuses Äripäeva Käsiraamatute täisteksti andmebaas ja TEA kirjastuse entsüklopeediad, ajalehed Postimees+ , Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Maaleht jt väljaannete digiversioonid.

Instituutide hinnangul on olulisematele andmebaasidele juurdepääs olemas.

Perioodikast telliti järgmiseks, 2015. aastaks 11 nimetust ajalehti ja 136 ajakirja.

2015. aastaks telliti 81 välismaist teadusajakirja ja jätkväljaannet:

31 nim. paberkanal	(2014.a – 35; 2013.a – 42)
33 nim. online-versioonis	(2014.a – 23; 2013.a – 21)
17 nim. nii paberkanal kui online	(2014.a – 13; 2013.a. –20)

Enne tellimuste vormistamist uuriti põhjalikult ajakirjade kasutust ning koostöös instituutide esindajatega sai loobutud paberväljaannetest, mille kasutusstatistika oli

tunduvalt langenud või olid instituutidele ebaolulised, samas ostime 3 uut ajakirja, mille artiklid ei ole täistekstidena andmebaasides kättesaadavad.

Peamine võõrkeelse perioodika tellimuste vahendaja oli EBSCO. Venekeelsete ajakirjade tellimusi vahendab LM Information Delivery (Soome). Eestikeelse perioodika tellimisel kasutati enim Eesti Posti ja Express Post AS vahendusteenuseid, kuid aina enam jälgiti ka ajakirjade kirjastuste sooduspakkumisi.

Sellel aastal suurendati instituutide soovil raamatuoste lausa poole võrra. Kõige rohkem hangiti seoses eelseisva atesteerimisega veterinaaria-alast kirjandust. Raamatuid osteti kokku 52,3 tuh euro eest (2013.a – 22 tuh; 2012. a – 40,1 tuh; 2011. a – 19,3 tuh), nendest teadusteavikuid 36,3 tuh eur (2013.a – 16,8 tuh; 2012.a – 30,6 tuh; 2011.a – 16,5 tuh), e 69,4%. Raamatuid osteti 725 eks ja annetati 449 eks. Põhimõtteliseks küsimuseks kogude kujundamisel ja kulutuste planeerimisel on e-teaviku ja trükiteaviku osakaalu määramine. Senini on trükiteavikute osatähtsus ostetava informatsiooni koguhulgas säilitanud oma olulisuse.

Kasutuskogu 2014											
	Teavik	Ühik	Teavikute arv aasta algul	Juurde-tulek kokku	ost	vahet us	annet us	sund-eks.	muu	Kustu-tatud	KOKKU
a	Raamatud	köide	260 850	1292	725		449	118		4896	257 246
b	Jadaväljaanded kokku	arvestusüksus	28 665	3951	183		0		3768	19	32 597
b1	ajakirjad	aastakomplekt	10 093	136	136					10	10 219
b2	ajalehed	aastakomplekt	123	11	11					9	125
b3	jätkväljaanded	eksemplar	18 449	3804	36				3768		22 253
c	käsikirjad	eksemplar	3 988	1			1				3 989
d	Kaarditeavikuid		184	0						8	176
a-d	Kokku paberandjal	arvestusüksus	293 687	5244	908	0	450	118	3768	4923	294 008

Raamatuostud jagunesid valdkonniti (UDK jaotuse põhjal):

	UDK	tuh eur	%
Filosoofia, sotsiaalteadus	1;3	0,3	0,7
Loodusteadus	5;57	5	9,6
Majandus	33	7,6	14,6
Tehnika	6	4,3	8,2
Arstiteadus	61	0,8	1,6
Veterinaaria	619	17,5	33,4
Põllumajandus	63	4,4	8,4
Metsandus	63-4	3,5	6,7
Loomakasvatus	636	1,9	3,7
Toit, liha	664	3,8	7,2
Muu	01,06,4,7,8,91	2,9	5,6
Sõnaraamatud, entsüklopeediad		0,1	0,2

Elektronkataloogis ESTER kajastub aruandeaasta lõpuks 48% kasutuskogu teavikutest ehk 142 001 eksemplarikirjet (2013.a – 126 810; 2012.a – 123 579; 2011.a – 118 378). Jooksvalt bibliografeeriti kõik uued ja rekataloogiti laenutatavad teavikud. Kasutuskogust on e-kataloogi sisestatud kõik eestikeelsed trükised, jätkati nii vene kui ka võõrkeelsete raamatute ja teadustööde fondide sisestamist. ESTERisse lisandus aasta jooksul 15 191 kirjet (2013.a – 3231; 2012.a – 5201; 2011.a – 10 975), neist 5273 uue teaviku ja 9918 retrokirjet (2013. aastal 1480 uut ja 1751 retrokirjet; 2012. aastal 1226 uut ja 3975 retrot; 2011. aastal 1569 uut ja 9406 retrot). Taaskord oli retroprojektide aasta. Kõik kirjeldatakse *de visu*. Uute raamatute puhul teeb raamatukirje otsast lõpuni valmis üks inimene, k.a liigitab ja märksõnastab. Retrokirjete puhul on võimalus kirje tegemine jaotada mitme töötaja vahel. Märksõnastamisel kaasatakse ka bibliograafiaosakonna töötajaid. Kuna tänu sisekoolitustele õppisid mitmed teiste osakondade töötajad selgeks raamatukirjete koostamise, oli võimalik taaskord käivitada projektipõhine rekataloogimine. Tallinna ja Tartu e-kataloogide ESTER liitmise tulemusel suurenes töö topektkirjete toimetamisega ja kokkutõstmisega, korrastati 292 kirjet. Aasta teises pooles toimus üleminek uuele raamatukogusüsteemile Sierra.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) depooramatukoguna saame FAO rükiseid, mis samuti sisestatakse elektronandmebaasi. FAO trükiseid on arvele võetud 1433.

Kogud täienesid ka annetuste teel saadud väljaannetega. Annetati 450 trükist. Trükiste vahetuspartnereid on 10 partnerit, kuid sellel aastal ei saanud me neilt ühtki trükist.

Kuigi Eesti Maaülikooli raamatukogu ei ole arhiivraamatukogu, säilitatakse meil valikuliselt trükiseid kogus, mida on tinglikult nimetatud arhiivkoguks. Sellesse kogusse pannakse

- üks eksemplar raamatukokku saabunud Eestis ilmunud trükistest, mis on Eesti Maaülikooli tegevusvaldkondadega seotud (loodusressursside säästlik kasutamine ning maaelu ja -majanduse valdkonnad)
- üks eksemplar igast Eesti Maaülikooli trükisest

Arhiivkogu täiendatakse esmajoones sundeksemplarina saadud trükistega. Raamatukogu saab Eesti trükitoodangu osalist, põllumajandusalast sundeksemplari.

Teadustööde kogusse lisandus 2014. aasta jooksul vaid 1 teadustöö paberandjal. Teadus- ja lõputööd laekuvad nüüd elektroonilisel kujul ja neid säilitatakse digiarhiivis DSpace. Nii oli aasta lõpuks arhiivkogus 3989 käsikirjalist teadustööd – Eesti Maaülikoolis või Eesti Maaülikooli töötaja poolt mujal kaitstud magistri- või doktoriväitekirja.

Raamatukogu kirjeldab ka ülikooli struktuuriüksuste poolt hangitud trükiseid e-kataloogis ESTER. Selle tööga tegeleb raamatukogus üks töötaja, kes on ühtlasi ka referendi ülesannetes. 2014. aastal sisestati e-kataloogi struktuuriüksuste raamatuid 114, mis on vähem kui eelmistel aastatel. Varasemad allüksuste teavikud olid juba kataloogi sisestatud ning tänu raamatukogu suurendatud raamatuostudele hankisid instituudid endile sel aastal vähem. Nii oli võimalus ka instituutide raamatuvara kataloogijal osaleda retroprojektides.

Hoidlates korrastati ja puhastati jätkuvalt kogusid. Ka avatud kogus muudeti mõnede teemakogude asukohta, liideti mitmeid teemakogusid arvestamiseks rohkem lugejate huve ja loogikat. Avahoidlasse tekitati nõ reklaamriiulid, milles hakati eksponeerima uudiskirjandust, jätkväljaandeid või teemakirjandust. Rekataloogimise käigus korrastati ja puhastati töös olevaid kogusid. Kogude funktsionaalse retrospektiivse analüüsi tulemusena paigutati ümber nimelised isikufondid ja paigutati ümber perioodikat tegemaks ruumi lisanduvatele aastakäikudele. Suureks tööks oli ilukirjanduse kogu ümberpaigutamine. Seni oli uuem ilukirjandus eraldi riiulitel, kuid nüüd liideti ka need trükised ühtsesse alfabeetilise paigutusega kogusse. Võeti vastu uue ilukirjanduse kord: avahoidlasse jäid vaid kahel viimasel kalendriaastal saabunud raamatud. Sorteeriti struktuuriüksuste ja eraisikute poolt annetatud trükiseid ning koostati arvele võtmiseks või rekataloogimisele minevate trükiste pingerida. Läbitöötamata kogusid on veel palju – suurem osa venekeelsest fondist, autoreferaadid ja annetuste teel saabunud trükised. Järge ootavad ka 19. sajandi trükised, mis paigutatakse U-fondi (haruldaste trükiste kogu). Kogude korrastamise käigus sorteeriti välja parandamisele minevad trükised ja viidi kinnisesse hoidlasse avakogust leitud haruldased trükised. Kogudest kustutati 4896 raamatut – üleliigsed eksemplarid, füüsiliselt lagunenuid, sisult vananenud venekeelne kirjandus. Eesti Maaülikooli raamatukogu säilitab 6 nimetust Eesti ajalehti:

1. Maaleht
2. Postimees
3. Äripäev
4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia
5. Eesti Põllumajandusülikool
6. Eesti Maaülikool

Ülejäänud ajalehtede aastakäigud kustutati, jättes alles vaid jooksva ning eelmise aasta ajalehed. Kokku kustutati 9 ajalehtede ja 10 ajakirjade aastakäiku. Jätkväljaandeid ei kustutatud, sest see kogu on eelnevatel aastatel korrastatud.

Trükiseid parandati kohapealsete vahenditega 14 raamatut, 72 brošüüri lasti ümber kõita spiraalköitesse.

Vastavalt raamatukogudevahelisele tööjaotusele sisestati artiklite ühisandmebaasi ISE (IndexScriptorumEstoniae) 256 kirjet. EMÜ raamatukogu vastutab ISE põllumajanduse valdkonna haldamise eest.

Raamatukogu bibliograafiaosakond sisestab ja märksõnastab ISEsse artikleid 29-st väljaandest: 11-st põllumajanduslikust ajakirjast, 4-st aastaraamatust ja 16-st teadustööde kogumikust, lisaks veel erialased teadus- ja konverentsikogumikud.

2014. aasta esimesel poolel oli bibliograafiatöös tähtis artiklite andmebaasi ISE jätkuv korrastamine. Andmebaasi konverteeritakse Eesti raamatukogudes loodud erinevaid andmebaase. Sellest tulenevalt on andmebaasis dublettkirjeid, ka meie raamatukogu valdkonnas. Nii jätkati dublettide kustutamist, samuti korrastati meie raamatukogu teemavaldkondade piires autorite nimekujud, vajadusel koostati normikirje.

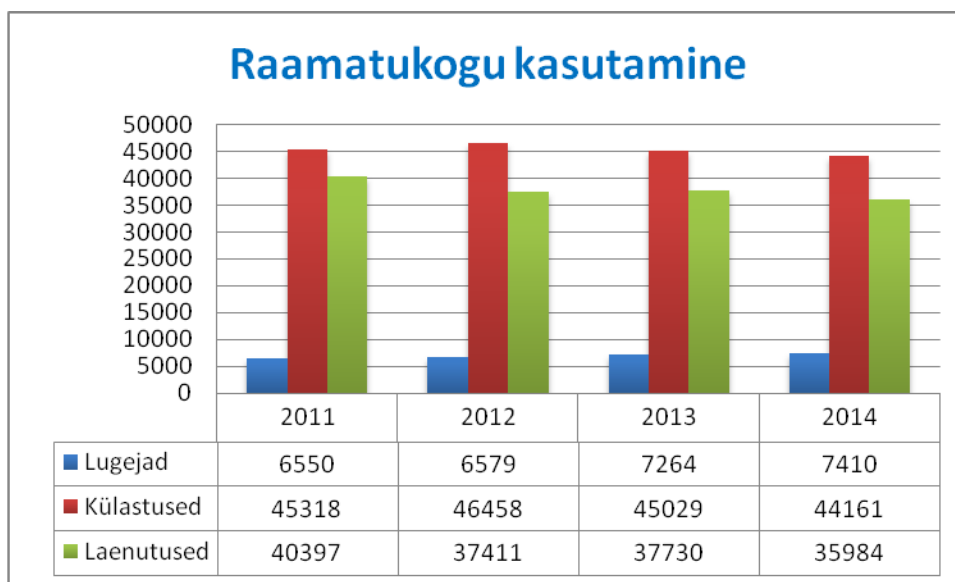
EMÜ raamatukogu kataloogijad sisestavad uute trükiste kõrval ka kogudes olevaid teavikuid e-kataloogi. Sellesse on kaasatud ka bibliograafid. 2014. a olid nii bibliograafid kui ka laenutuse osakonna töötajad kaasatud rekataloogimise projektidesse.

Raamatukogus vastati 2014. a kokku 934 infopäringule (sh 396 elektrooniliselt).

Bibliograafiaosakonna vastutusalasse kuulub ka raamatukogu kodulehe haldamine ja korrastamine, uudisterubriigi täiendamine.

3. RAAMATUKOGU- JA INFOTEENUSED

Aruandeaasta lõpuks oli raamatukogul 7410 registreeritud kasutajat (2013.a – 7264; 2012.a – 6579; 2011.a – 6550; 2010. a – 6212), neist väljastpoolt Eesti Maaülikooli 1003 ehk 13,5 % (2013.a – 12,9%; 2012. a – 12,4 %).

Lugejate arvu pidev suurenemine näitab, et raamatukogu on oma teenuste reklaamimisel ja maine kujundamisel teinud head tööd. Vaatamata sellele, et asume linna ääres, paikneme ülikoolilinnaku keskel. Tänu paindlikkusele ja lugejate soovide arvestamisele on meid omaks võtnud nii ülikooli liikmed, kui lugejad väljastpoolt. Raamatukogu on püüdnud igati oma teenuseid ja võimalusi reklaamida (interaktiivne infokraan, infovoldikud, näituste jm. ürituste korraldamine ja reklaamimine). Raamatukogu kodulehel on alati värsked info andmebaaside katsetuste kohta, jooksvalt värskendame uudiskirjanduse osa, RVL-tellimiste vorm on mugav ja ka päringute osa toimib. Uudistes leiavad käsitlemist huvipakkuvad sündmused raamatukogus (näit. näitused, muudatused lahtiolekuaegades jne.). Ka ülikooli nädalainfos on raamatukogul oma koht ning ülikooli uudistelisti saab pidevalt infot postitada.

Raamatukogu teenuseid kohapeal (avariilulitel oleva perioodika kohalkasutus, arvutite kasutamine, paljundus- ja printimisteenused) on võimalik kasutada kõigil külastajatel, selleks ei pea olema raamatukogu registreeritud lugeja. Koju laenutatakse teavikuid kõigile registreeritud kasutajatele. EMÜ raamatukogu lugejaks võivad registreerida end kõik soovijad.

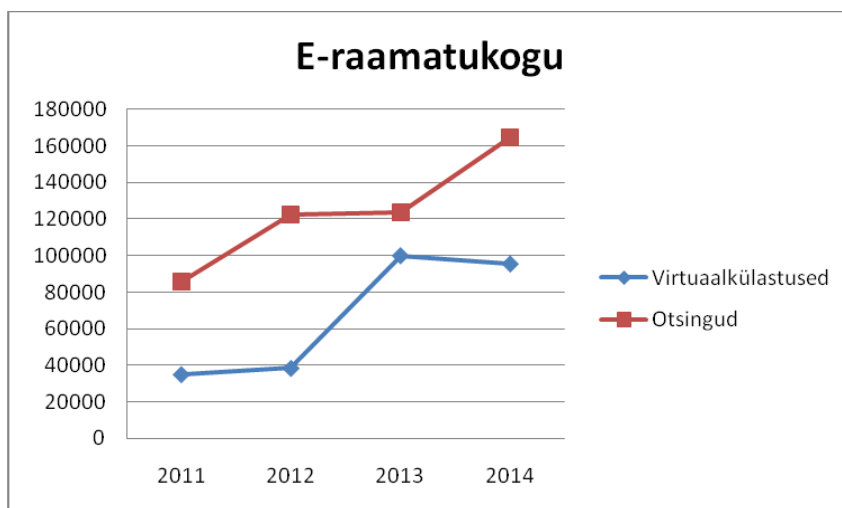
Eelmisel aastal pikendasime üliõpilasesinduse ettepanekul raamatukogu lahtiolekuaegu. Oleme avatud tööpäeviti 9 – 19, laupäeviti 10 – 14.

Teavikute kojulaenutuste arv vähenes sellel aastal tunduvalt – 1746 võrra. Laenutusi registreeriti kokku 35 984 (2013.a – 37 730; 2012.a – 37 411; 2011.a - 40 397). Kohalkasutuseks registreeritud teavikute arv vähenes samuti oluliselt: 2014.a – 957; 2013.a – 1537; 2012. a – 706; 2011.a – 1130; 2010. a – 1044). Perioodika ja avakogust kasutatavate trükiste kohalkasutamist ei registreerita. Avatud juurdepääsuga kogus on teemapõhiselt paigutatud kogu eesti- ja võõrkeelne kirjandus ning teatmeteosed ja uuem ilukirjandus. Tänu laialdasemale teavitamisele ning sellest aastast avatud bakalaauruse- ja magistriastme e-kursusele *Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaasise tutvustus*, milles käsitleti ka teavikute leidumust raamatukogus, on lugejad hakanud ise avakogu trükiseid aktiivsemalt kasutama. Kaasa aitab kindlasti ka mugav veebipõhine seminari- ja individuaaltööruumide broneerimise süsteem, mis soodustab kohalõppimist.

Ent ka külastuste arv on vähenenud. 2014. a külastati raamatukogu 44 161 korral (2013.a – 45 029; 2012.a – 46 458; 2011.a – 45 318). Kuigi ka virtuaalkülastuste arv viimasel aastal vähenes, kasutatakse elektroonilisi teenuseid raamatukogu kodulehekülje vahendusel endiselt aktiivselt.

See-eest andmebaaside kasutus nii täistekstide kui ka sisukokkuvõtete allalaadimise osas on tõusutrendis. Kasutajatele on raamatukogu vahendusel kättesaadavad 19 sidusandmebaasi ligikaudu 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaadiga ning üle 14 000 e-raamatu.

2014.a oli otsingute arv kaugjuurdepääsuga andmebaasides 164 372 (2013.a – 123 447; 2012.a – 122 331; 2011. a – 85 699).

Raamatukogu kodulehe kaudu on tehtud võimalikuks kasutada e-andmebaase, siseneda E-kataloogi ESTER, lugeda teadustööde täistekste ja kasutada muid e-teenuseid (päringud, RVL-tellimused).

Raamatukogu kodulehe kaudu kasutati raamatukogu teenuseid 95 458 korral ehk 261,5 külastust päevas (2013.a – 99 957; 2012.a – 38 323; 2011.a – 34 891). Külastatavus oli hooajaline: kõige madalam detsembris ja juunis-augustis.

74% külastajatest tuleb Eesti Maaülikooli *emu.ee* lehe kaudu. Põhiliselt sisenetakse avalehelt ja sealt enim valitud viited on:

Lahtiolekuajad – 15%

E-kataloog ESTER – 18%

Andmebaasid – 26 %

Laenutuse pikendamine – 8%

Uudised – 12%

Aasta jooksul laekus 1 142 infopäringut, neist kodulehe vahendusel vaid 41 korral. Leidumus- ja faktipäringute kõrval esitatakse veel küsimusi elektrooniliste teavikute kättesaadavuse ning andmebaaside kasutamise seotud probleemide kohta.

Raamatukogudevahelise laenutuse teenuse kasutajate ja teistest raamatukogudest tellitud/saadud trükiste arv on järsult langenud: 2014.a – 62; 2013.a – 150; 2012. a – 118; 2011. a – 75 tellimust teistest raamatukogudest. Sidusrežiimis kättesaadavate e-ajakirjade piisavuse ja nende kasutamise suurenemisega ei ole päris kadunud artiklikoopiate tellimised, sest alati ei ole täistekstid saadaval, see-eest info kättesaadavus on paranenud. Uuemate erialaste teadusraamatute osas on raamatukogu suutnud enamuse teadlaste soove rahuldada ja raamatud kogusse muretseda, teadusartiklid aga on andmebaasides kättesaadavad. Eesti teadusraamatukogudes puuduvaid materjale tellitakse peamiselt Põhjamaadest, USAst ning Saksamaalt. EMÜ raamatukogu on maailma põllumajandusraamatukogusid ühendava organisatsiooni AGLINET liige, mille liikmete vahel on kokkuleppe kohaselt RVL teenus tasuta.

Huvi meie kogudes leiduvatele trükiste järele ei ole samuti kadunud: 2014.a – 19; 2013.a – 10; 2012. a – 24; 2011. a – 24.

Raamatukogu ruumides on *wifi*-internetiala. Teabekeskuses uuendati koopiamasinat printimislahendusi, et nii lugejatel kui ka töötajatel oleks kiirem ja mugavam printida. Lugejatel on võimalus igast raamatukogu arvutist printida ja paljundatud materjali otse oma meilile saata või ise teha koopiaid ja väljatrükke Pilveprindi teenuse kaudu, mida pakub Overall Eesti AS. Ka töötajad saavad oma töökoha arvutist teabekeskusesse dokumente printimiseks saata. Kõigist lugejarvutitest-terminalidest on võimalik töid teabekeskuses välja printida nii värviliselt kui must-valgena.

Rühmatööruum mahutab 15-20 inimest ja on varustatud konverentsitehnikaga, aknaga individuaaltööruum mahutab kuni 3 inimest, arvutiga individuaaltööruum mahutab kuni 2 inimest (arvuti on varustatud mikrofoni ja veebikaameraga ning sisaldab programme AutoCAD ja IDRISI Taiga)

Lugemissaali avakogu ei ole küll suur, praegu 3354 laudimeetrit. Avaliku hoidlaruumi pindala tõttu ei ole seda kogu võimalik ka oluliselt suurendada. Avalikuks kasutamiseks on eesti- ja võrkeelne kirjandus. Avahoidlasse paigaldati juurde uudiskirjanduse riul. Kirjanduse tutvustamiseks vahetati pidevalt uudiskirjanduse väljapanekuid ja korraldati teemanäitusi, mis aitas märgatavalt kaasa uemate trükiste märkamisele. Enamkasutatavate trükiste puhul korrigeeriti jätkuvalt laenutähtaegu või anti võimalus

Minu ESTERi kaudu laenu tähtaega rohkem kordi pikendada. Kinnisesse hoidlasse suunati jätkuvalt ajakirjade vanemaid aastakäike.

Sellest aastast alustas raamatukogu e-kursuse "Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine" (3 AP) läbiviimist. 4. veebruaril toimus aulavaloes, edasi jätkus töö veebikursusena. Kursusel osales 75 üliõpilast nii bakalaureuse- kui magistriastmest. Kursust viisid läbi Raili Zuba, Karmen Kalk ja Karin Naruskov.

Vastavalt instituutide tellimustele viidi läbi ka koolituste instituutide õppekavade – nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppekavade raames. Esmakursuslastele korraldati 4 tundi raamatukoguõppust, milles osales 60 üliõpilast. Võib väita, et kasutajate teadlikkus e-ressursside võimalustest ning nende aktiivne kasutamisoskus on lõpuks tänu e-kursuse õppekavasse lülitamisele koolitustele hakanud tulemusi andma.

Sellelgi aastal nõustasid ja juhendasid bibliograafid õppeaasta kahe esimese kuu (september, oktoober) jooksul kõiki esmakordselt raamatukokku tulnud külastajaid, tutvustati nii e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE kui ka enamkasutatavaid teadusandmebaase. Lugemisaalis ja teabekeskuses on võimalik valvebibliograafidelt nõu küsida.

Ka erialainfo otsingut õpetati vastavalt soovidele individuaalselt. Raamatukogus korraldatud ürituste ajal tutvustati samuti soovijaile raamatukogu ruume ja -teenuseid, e-kataloogi ESTER ja e-andmebaase.

5. ARENDUS JA KOOSTÖÖ

Raamatukogul ei ole sihtotstarbeliselt finantseeritavat teadustöö teemat. Tegeletakse peamiselt rakendus- ja arendusuuringutega, mille tulemusi kasutatakse raamatukogu tegevuse optimeerimiseks.

2014. aastal osaleti e-kataloogi ESTER arendustöös, millest kõige mahukamad olid Millenniumilt uuele tarkvaraplatvormile Sierra üleminek ning Tallinna ja Tartu süsteemide liitmine. Kahe süsteemi reaalne liitmine algas 23. juunist, uus e-kataloog ESTER avati 9. juulil. Üleminek uuele raamatukogu tarkvaraversioonile Sierra toimus 7. oktoobril. Selle tulemusel saavad kasutajad nüüd leida ühe otsinguga andmeid korraga 15 raamatukogust. E-kataloogi ESTER kasutatakse 1999. aastast ning tänaseks on sellega liitunud 15 Eesti suuremat raamatukogu. E-kataloogi kirjed on aluseks ka paljude teiste raamatukogude kataloogidele. Kataloogi ja ühise infosüsteemi haldamise ja arendamise eest Eestis vastutab Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortium ELNET. Liitmisega saavutatakse ka märkimisväärne kokkuhoid infosüsteemi riist- ja tarkvara hooldus- ning arenduskuludes, mis võimaldab järgmisi kauaoodatud arendusi. Süsteemide liitmist ja sellele järgnevat üleminekut raamatukogutarkvara uuele versioonile Sierra toetas Haridus- ja Teadusministeerium. Kataloog ja teenuse Minu ESTER leht on saanud kasutajasõbralikuma kujunduse, lihtsustatud on sisselogimist, avardatud tellimisvõimalusi ja täiendatud kasutusjuhendit.

Seoses diplomi-, bakalaureuse- ja magistratööde avalikustamisega digikogus DSpace osutus vajalikuks teha muudatusi andmebaasi struktuuris, otsisüsteemis ja kasutajaliideses. Ühtlasi oli eesmärgiks muuta DSpace keskkond kasutajasõbralikumaks ning visuaalselt omanäolisemaks ja atraktiivsemaks. Sel aastal alustasime ka seni DSpace

sisestatud tööde märksõnastamise projektiga: Senised märksõnad vajasisid korrigeerimist ja vastavusse viimist Eesti ühtse märksõnastiku EMSiga.

Suureks saavutuseks oli õpiobjekti, e-kursuse „Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine” õppekavasse lülitamine. E-kursuse ettevalmistusmeeskonda kuulusid Karin Naruskov, Raili Zuba, Karmen Kalk, Kersti Laupa ja Li Seppet, õppetöö läbiviijad olid kolm esimest.

Raamatukogu kodulehel toimusid pidevalt uuendamised. Sellel aastal töötati läbi välisperiodika ja uudiskirjanduse osa, linkides neid e-kataloogi ESTER. Nii nendes projektidesse kui ka kõikidesse teistesse tegemistesse kaasati paljud raamatukogu töötajad. Raamatukogu koosseis on väike – nii peab enamus töötajaid peale oma põhitöö ka üldistes raamatukogu arendusprojektides kaasa lööma.

EMÜ raamatukogu sai ülesande anda eksperthinnang kolme Põllumajandusministeeriumi haldusalasse kuuluva muuseumi – Eesti Põllumajandusmuuseumi, Eesti Piimandusmuuseumi ja C.R. Jakobsoni Talumuuseumi – raamatukogude kohta, et hinnata neis säilitatavate trükiste väärtust ajaloolises, ühiskondlikus, kogukondlikus ja teaduslikus plaanis. Hindamiskomisjoni kuulusid Ingrid Kajak, Alide Elisabet Lina ja Tiina Tohvre maaülikooli raamatukogust ning Maris Jaagosild (ERM). Kohapeal hindamas käisid ka osakonnajuhatajad Heli Viira, Li Seppet ja Kersti Laupa. Hindamisaruanne valmis 15. detsembriks.

Lugejate sotsiaalse sidususe suurendamiseks oleme aina rohkem kasutanud Facebooki suhtluskeskkonna võimalusi, postitades sinna uudiseid. Info levitamiseks oleme kasutanud ka ülikooli töötajate, akadeemilise ja üliõpilaste meililistide võimalusi ning edastanud peahoone rõivistu kohal infokraanil raamatukogu uudiseid ja tutvustanud teenuseid.

Lugejate parema teeninduse huvides rakendasime tööle Pilveprindi teenuse, mida pakub Overall Eesti AS. Lugejad saavad ise sisse logides kopeerida või teha väljatrükke. Raamatukogu sai endale arveldusarve numbri, millele lugejad saavad tasuta tasuliste teenuste eest (viivised, RVL, paljundus- ja printimisteenused). Uuendasime ka kassatarkvara, mis võimaldab teha kokkuvõtteid ja väljatrükke.

Raamatukogus parandati ja laiendati aruandeaastal WiFi leviala (lisati uus WIFI ruuter), vahetati välja 2 turvakaamerat, uuendati Microsoft Windows Professional tarkvara, osteti 3 lauaarvutit, 2 veebikaamerat, 5 võetkoodiskännerit, uuendati tarkvaralitsentsid ja operatsioonisüsteemide tarkvarakindlustused, hoidlas vahetati välja 1 turvakaamera.

2014. aastal tellis Eesti Maaülikool Civitta Eestilt EMÜ tugiüksuste ametikohtade auditi. Töö eesmärk on saada ülevaadet tugiüksuste ametikohtade ülesannetest, tööjaotusest ning maksumusest. Selleks valmistudes uuendasime töötajate ametijuhendid ning analüüsisime ametikohtade töökoormust tööülesannete lõikes ning arutasime lahendusi leidmaks võimalusi töö efektiivsuse tõstmiseks. 16. mai Civitta aruandes oli märgitud:

- *Suurema personalihulgaga oleks võimalik tegeleda rohkem arendustega ja aidata kaasa erinevate uuringute koostamisele.*
- *Lisatöid üldiselt väga palju ei ole. Töötajad teevad seda tööd, milleks ametikohad on loodud. Momendil on suur lisatöö Tallinna ja Tartu ESTER e-kataloogide liitmine.*
- *Pidevalt tegeletakse töö efektiivsuse suurendamisega (erinevad programmid, ruumiprogrammi ja logistika ülevaatamine, töötajate ristkasutamine erinevatel ülesannetel)*
- *Raamatukogu hangib õppekirjandust lähtuvalt õppeosakonna/õppejõudude soovidest, kuid käesoleval hetkel on infovahetus õppejõudude ja raamatukogude vahel väike. Õppejõud võiksid rohkem oma soovidega raamatukogu poole pöörduda.*
- *Akadeemilised üksused võiksid hangitud teavikutest ja raamatutest raamatukogule rohkem teada anda, et oleks võimalik need registreerida ja kataloogida e-kataloogi ESTER. Praegusel hetkel saab raamatukogu hangitud teavikutest ja raamatutest tihti teada rahandusosakonna saadetud arвете alusel.*
- *Pakkuda oma teenust Kreutzwaldi 1a fuajees s.t. pakkuda võimalust ilma järeelvalveta lugeda ja vajadusel võtta kaasa fuajees olevaid raamatuid*
- *Teenuse kättesaadavuse pidev arendamine (nt pilveprintimise võimaluse loomine)*
- *Kõik töötajad on võimelised vajadusel laenutama raamatuid ning juhendama lugejaid. Valdavalt tehakse seda tööd, milleks ametikoht on loodud.*
- *Võlglastelt on keeruline raamatuid kätte saada.*

Soovitused:

- *Maksimaalselt kasutada ära lisaraha teenimise võimalusi – printimine jms, ruumide rent.*
- *Kaaluda, kas süsteemi administraator võiks kuuluda info- ja kommunikatsioonitehnoloogia osakonna koosseisu?*
- *Raamatukogu teenustega oldi rahul ja soovitusi/ettepanekuid teistel tugiüksuste osakondadel ja akadeemilistel üksustel ei olnud.*

Teisteski ülikooli tegemistes oli raamatukogu osaline. 13. mail toimus EMÜ arenguseminar *Väljundid ja arengutähised ning arendusülesanded*, 28. mail seminar arengukava protsessi planeerimisest ja parimatest praktikatest. Algas uue arengukava ettevalmistamise protsess. Ka raamatukogu hakkas käsikäes ülikooliga uut arengukava ette valmistama.

Raamatukogust on kujunenud arvestatav tugistruktuuriüksus, keda kaasatakse kõikidesse ülikooli arenguprotsessidesse. See aitab raamatukogul ülikooli teaduse ja arenduse suundumusi jälgida ja ülikooli oma põhitegevusega toetada.

Raamatukogu arendamine on rajatud suures osas koostööle. Koostöö Eesti ja välismaa raamatukogude ning erialaorganisatsioonidega realiseerus esmajoones Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, ELNET Konsortsiumi ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu toimkondade ja töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli avatud juurdepääsu võimaluste tutvustamine Eestis laiemalt, teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja finantseerimise põhimõtete väljatöötamine, infosüsteemi ESTER ning ühiste andmebaaside (e-kataloog ESTER, Eesti Märksõnastik (EMS), artiklite

andmebaas ISE) ja elektroonilistele teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmine.

Traditsioonilisteks koostöövormideks välismaa raamatukogudega on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ja informatsiooniline koostöö.

Raamatukogu töötajad osalevad Konsortsiumi töörühmades:

Li Seppet – andmebaasi ISE töörühm

Heli Viira – haldurite kogu, kataloogimise ja nimenormandmete töörühm

Liivi Kõiv – nimenormandmete töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm

Kersti Laupa – haldurite kogu

Raili Zuba – ühishangete töörühm

EMÜ raamatukogu on AGLINETi (Agricultural Libraries Network) liige 1992. aastast. AGLINET kui koostööl põhinev raamatukogude võrk loodi 1971. a. IAALDi (Rahvusvahelise Põllumajandusspetsialistide Assotsiatsioon) raames ja tänase seisuga on selles 49 liiget. Regulaarne koostöö on toimunud 1995. a. alates. EMÜ raamatukogul on koostööpartneriteks põllumajandusraamatukogud USA-st, Hollandist, Saksamaalt, Kanadast ja Skandinaaviamaadest. Tänu AGLINETi liikmelisusele on EMÜ raamatukogul RVL-teenus tunduvalt odavam.

Jätkus koostööprojekt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) AGRIS/CARIS keskusega. Raamatukogu saab ja säilitab põllumajandusalaseid FAO trükiseid.

6. TÖÖTAJAD JA ÜHISETTEVÕTMISED

2014. a lõpul oli raamatukogus 19 töötajat (17,45 ametikohta), sh raamatukogunduspersonal 18 (16,75 ametikohta) ja infotehnoloog (0,75)

Raamatukogunduspersonal haridustase:

- ülikooliharidus 12, sh raamatukogunduslik 4
- rakenduskõrgharidus 2, sh raamatukogunduslik 2
- keskharidus 5, sh raamatukogunduslik 2.

2014. aastal jätkus pidevalt osakondade töö analüüs: püüti tihendada osakondade tööd ja jagada osakondadeüleseid ülesandeid. Raamatukogu koosseis on sellise suurusega, et väga täpse tööjaotuse ja õige logistika korral on tagatud raamatukogu teenuste kvaliteetne täitmine. Töötajad jagunevad osakondadesse: komplekteerimise- ja kataloogimise osakond, bibliograafiaosakond ja lugejateenindusosakond. Peale selle on veel IT spetsialist, kelle ülesandeks on nii arvutite- kui kogu muu tehnikaalane valdkond ning välissuhete spetsialist, kelle töövaldkonda kuuluvad e-andmebaasid, RVL ja suhtlemine/kirjavahetus välismaaga. Kõigil töötajatel on peale oma põhitöö veel teisigi ülesandeid: ELNET Konsortsiumi töögrupid, ERÜ kogude toimkond, osavõtt ülikooli ja raamatukogu arendusülesannete koostamisest, näituste koostamine, valmisolek teiste osakondade tööülesannete täitmiseks. Kõige rohkem planeerimist vajab lugejateeninduse

käigushoidmine töötajate puudumise korral. Kvaliteetse lugejateeninduse tagamiseks tuleb väga kiiresti reageerida ja asendajad leida.

Infovahetus raamatukogu ja ülikooli akadeemiliste üksuste vahel on järjest paranenud tänu sellele, et üks töötaja tegeleb ülikooli raamatuvara arvelevõtmise ja e-kataloogi sisestamisega, ka infovahetusega.

Aina rohkem on raamatukogul selliseid ülesandeid, millega varem pole kokku puutunud. Nii tuleb töötajatel üha rohkem tegutseda arendusvaldkondades. Selleks rakendatakse projektipõhist meeskonnatööd.

Raamatukogu kui institutsiooni arengule aitab kaasa töötajate magistri-, doktori- ja täiendõppe soodustamine. Kaks töötajat (Karin Naruskov ja Karmen Kalk) lõpetasid Tartu Ülikooli Haridusteaduskonna magistrantuuri ning alustasid doktorantuuris.

2014. aastal võtsid raamatukogu töötajad osa koolitustest:

- *Kuula oma keha* (Tõnu Mõistus tervislikust toitumisest) – sisekoolitus kõigile RK töötajatele
- *Suhtlemise 21 kuldreeglit. Emotsionaalne ja sotsiaalne intelligentsus* (T.Niiberg) – Raili Zuba, Merle Mittri, Merle Keedus, Ingrid Kajak, Evelin Kübard
- *Kuidas tööl edu saavutada?* – Liivi Kõiv, Tiina Sarjas, Anu Ilus, Piret Laas
- Asutuse ja organisatsiooni mikrokliima kujundamine ja hoidmine – Tiina Tohvre
- Biblioteraapia kasutamise võimalustest ja võtetest. Erinevate kirjandusliikide mõjust psüühikale – Kersti Laupa, Heli Viira

Raamatukogus toimus ka 4 sisekoolitust: andmebaaside ja DSpace kasutamine, IT-alane koolitus ning töökeskkond Sierra (2 koolitust).

Lisaks koolitustele võtsid raamatukogu töötajad osa ka teadusraamatukogude talveseminarist (3 inimest), ELNETi haldurite kogu suveseminarist (2 inimest) ja teadusraamatukogude suveseminarist (2 inimest), Nordic IUG konverentsist (4 inimest) ning Open Accessi nädalast.

2014. aasta sügisel läbisid 5 raamatukogu töötajat tervisekontrolli. Sel aastal läks lapsehoolduspuhkusele Karin Naruskov, lapsehoolduspuhkuselt naases Karmen Kalk, tööle pidi lapsehoolduselt naasma ka Annika Oras, kuid viimasel hetkel ei leinud ta selleks võimalust ning lahkus. Infotehnoloog Siim Reinsalu läks 1. juulil ajateenistusse, kuid tuli tagasi juba 1. detsembril. Sellel ajal täitis tema tööülesandeid Renno Reinsalu.

Raamatukogu suhteliselt väikese koosseisu tõttu tegelevad töötajad lisaks oma põhitööle veel väga paljude ülesannetega. Kõik töötajad on valmis lugejaid teenindama nii laenutus- kui teabeletis, infopäringutele vastama, vajadusel ka printima/paljundama, lugejaid juhendama ja hoidlatest kirjandust otsima. Tööst fondis (korrastamine, ümberpaigutamine, puhastamine) ja ruumide kujundamisest võtavad osa kõik töötajad.

Bibliograafiaosakonna eestvõttel toimub näituste korraldamine. Koostatakse nii teema- kui isikunäitusi, foto- ja kunstinäitusi, pannakse välja ka rändnäitusi. Näituste koostamiseks tuleb sõlmida kokkuleppeid nii instituutide, teadlaste, kultuuri- ja kunstiinimestega, kui ka näituse valdajatega. Iga näituse korraldamisega kaasneb põhjalik

bibliograafiline uuring. Näituste korraldamise, kujundamise ja ülesseadmisega on seotud teisedki raamatukogu töötajad.

2014. aastal olid raamatukogu ruumides suuremad näitused:

1. Reelika Holtsmeieri maalinäitus *Kasv ja puutepunktid*
2. Aet Ollisaare tekstiilinäitus *Sisukord*
3. *Euroopa Liit maaelu arenguks – Noortalunikud*
4. Kaija Kesa joonistused ja graafika *Aed*
5. *Fotonäitus Talv Põhjalas*
6. *Fotonäitus Tehnikasõltuvus. Kas tunned end ära?*
7. Ahti Seppeti näitus *Haavad*
8. *Albert Camus* – digitaalne, interaktiivne ja mitmekeelne näitus
9. Arthur Jaama 100. sünniaastapäevale pühendatus näitus
10. Kunstistuudio *Suvi* maalinäitus
11. Rein Kuresoo fotonäitus *Muutuv Eesti loodus*
12. Tartu Lastekunstkooli õpilaste näitus *Inimene kui märk*

Raamatukogu ruumides toimusid aruandeaastal ka kirjastuste *Allecto* ja *Krisostomus* raamatute näitusmüügid.

Tööelu elavdamiseks ja kollektiivi ühtsustunde kasvatamiseks toimus aasta läbi seltskonnaüritusi. Traditsiooniks on kujunenud sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamine nii raamatukogu puhkenurgas kui väljasõidud töötajate suvilatesse. EMÜ tugistruktuuri uusaastapidu toimus koos vahuveinikoolitusega *Vilde* pubis, rektor kutsus tugistruktuuride töötajad uue õppeaasta algul Võrumaale külla.

Tööalaselt on muutunud regulaarseks osakonnajuhatajate nõupidamine kui ka igakuised infominutid kõigile töötajatele. See on vajalik info jagamiseks ja arutelude läbiviimiseks vaatamata sellele, et raamatukogu osakonnad on väga lähestikku ja töötajad lävivad tööalaselt üksteisega pidevalt.

2.04.2015

Tiina Tohvre
EMÜ raamatukogu juhataja